

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування Вільнянської міської медичної частини № 11 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально - виконавчої служби України» в Запорізькій області

07.10.2024

м. Київ, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 07.10.2024 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування Вільнянської міської медичної частини № 11 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Запорізькій області (далі – медична частина).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Морозов Руслан Олегович, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Петросов Владислав Георгійович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Яковець Ірина Станіславівна, представник громадської організації;

Черкез Вероніка Олександрівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Медична частина знаходиться за адресою: м. Запоріжжя, Запорізький р-н, смт. Кам'яне, вул. Зелена, 34, на території Державної установи «Вільнянська установа виконання покарань (№ 11)» (далі – установа).

Керівництво: Балашов Дмитро Германович, завідувач медичної частини.

Штатна чисельність персоналу медичної частини складається з наступних посад: завідувач медичної частини-лікар – 1 шт. одн., лікар загальної практики – сімейний лікар – 0,5 шт.одн., лікар-психіатр – 0,5 шт. одн., лікар-рентгенолог – 0,5 шт. одн., лікар-стоматолог – 0,5 шт. одн., лікар-фтизіатр – 0,5 шт. одн., лікар з ультразвукової діагностики – 0,5 шт. одн., асистент фармацевта (фармацевт) – 0,5 шт. одн., фельдшер – 1,5 шт. одн., сестра медична – 3,5 шт. одн., молодша медична сестра – 0,25 шт. одн.

Вакантні посади відсутні.

На день відвідування в установі на медичному обслуговуванні перебувало 167 осіб, з них ув'язнених – 48 осіб.

Під час відвідування група НПМ безперешкодно оглянула приміщення медичної частини та ознайомилась з умовами організації надання медичної допомоги засудженим та ув'язненим особам. Також проведено конфіденційні бесіди з особами, які утримуються в установі та потребують медичної допомоги.

Медична частина у своєму складі має наступні приміщення: стоматологічний кабінет, ординаторська, сестринська, рентгенологічний кабінет, лабораторія, приміщення для зберігання лікарських засобів, приміщення для зберігання інвентарю. Наявні 2 приміщення для перебування пацієнтів в умовах стаціонару, розраховані на 8 осіб. На день відвідування НПМ на лікуванні в умовах стаціонару пацієнти не перебували.

Медична частина оснащена рентген-апаратом, електрокардіографом, гематологічним аналізатором та іншим медичним обладнанням. У кабінетах медичної частини наявні бактерицидні опромінювачі.

Для консультування пацієнтів залучаються лікар-окуліст та лікар-отоларинголог. У випадку необхідності проведення оперативного втручання засуджені та ув'язнені особи направляються до КНП «Вільнянська багатопрофільна лікарня».

У випадку необхідності діагностики туберкульозу, вірусних гепатитів, ВІЛ та SARS-CoV-2B відповідні аналізи направляють до Запорізької міської медичної частини філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально - виконавчої служби України» в Запорізькій області.

Серед засуджених та ув'язнених осіб поширена наступна захворюваність: респіраторні захворювання – 5 осіб, серцево-судинні захворювання – 15 осіб, захворювання шлунково-кишкової системи – 19 осіб, сечостатевої системи – 2 особи, гепатобіліарної системи – 3 особи, ендокринної системи – 5 осіб.

Наразі в установі перебуває 7 осіб, які отримують антиретровірусну терапію. Мають встановлену групу інвалідності 6 осіб.

Протягом 2024 року за допомогою експрес-тестів на виявлення вірусного гепатиту С (далі – ВГС) обстежено 50 осіб, підозри на захворювання не виявлено у жодному випадку.

Окремі медичні працівники пройшли програму mhGAP.

В ході відвідування групою НПМ були виявлені недоліки в роботі медичної частини, які призводять до порушень прав ув'язнених і засуджених осіб.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ.

1. Під час конфіденційного спілкування та ознайомлення з медичною документацією встановлено:

Ув'язнений А. має скарги на стан здоров'я та відповідно до висновку лікаря-УЗД від 22.05.2024 йому встановлено «Структуровані зміни паренхіми печінки. Спленомегалія. Хронічний калькульозний холецистит». Водночас після проведення дослідження УЗД ув'язнений не отримав лікарської консультації стосовно захворювання гепатобіліарної системи, та відповідно не отримує необхідного лікування.

Також ув'язнений Б. має прогресуюче дерматологічне захворювання, яке супроводжується висипкою на кінцівках та відчуває оніміння верхніх кінцівок.

Лікарем-дерматологом призначена мазь, водночас зі слів ув'язненого стан його здоров'я продовжує погіршуватись, ув'язнений потребує додаткової консультації лікарями-спеціалістами та перегляду лікування.

Вищезазначені випадки можуть свідчати про обмеження прав засуджених та ув'язнених осіб на охорону здоров'я та медичну допомогу. Відповідно до практики Європейського суду з прав людини відсутність належної медичної допомоги може становити поводження, що суперечить статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

2. Під час відвідування медичної частини встановлено, що наразі медична частина потребує влаштування медичних працівників, зокрема двох фельдшерів (заповнені лише 1,5 штатні одиниці) та двох медичних сестер.

Також є потреба у залученні до штату медичної частини лікаря-інфекціоніста та лікаря-невролога. Наразі з медичною інформаційною системою «ВІЛ-інфекція в Україні» (МІС ВІЛ) у медичній частині працює лікар-рентгенолог.

3. В установах досі не надається належна психологічна допомога через відсутність спеціалістів, які мають освіту клінічного психолога. Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (КЗК) у своїй доповіді до уряду України щодо проведеного візиту КЗК в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року зауважив, що роль працівників соціально-психологічної служби установи обмежується проведенням оцінки ризиків для безпеки засуджених. З огляду викладене необхідно надалі посилювати надання психологічної допомоги в установах, а також розвивати підготовку та роль пенітенціарних психологів, особливо в частині терапевтичної клінічної роботи із засудженими. У цьому контексті необхідно докласти зусиль для набору клінічно підготовлених психологів, які повинні бути частиною медичної команди і у своїй роботі не повинні поєднувати дві різні ролі, тобто оцінку ризиків і терапевтичну клінічну роботу.

4. Лікарі медичної частини позбавлені доступу до електронної системи охорони здоров'я, що призводить до неможливості створення, внесення, перегляду та обміну рецептами, направленнями, медичними записами, електронними медичними картами пацієнтів, іншою інформацією та документами. Відсутність доступу лікарів до інформації стосовно здоров'я засуджених та ув'язнених осіб до потрапляння в установи Державної кримінально - виконавчої служби ускладнює процес надання належної медичної допомоги.

5. У медичній частині не організовано проведення замісної підтримувальної терапії (далі – ЗПТ) осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів. Як наслідок особи, які перебувають в установі, позбавлені можливості отримувати ЗПТ, що порушує їх право на вибір методів лікування, яке затверджено статтею 38 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

КЗК у своїй доповіді до уряду України щодо проведеного візиту КЗК в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року зауважив, що потрапляння до пенітенціарної установи є можливістю вирішити проблему, пов'язану з наркотиками, і тому важливо, щоб відповідна допомога була запропонована всім зацікавленим особам; отже, в усіх установах має бути доступне відповідне медичне обслуговування.

6. На день проведення відвідування в медичній частині відсутні експрес-тести на наявність антитіл на ВГС з серпня 2024 року. Таким чином протягом декількох місяців медичні працівники не здійснювали тестування новоприбулих осіб на наявність ВГС.

7. Наявна потреба у медичному обладнанні, зокрема у медичній частині відсутній дефібрилятор, що не забезпечує надання ефективної медичної допомоги засудженим та ув'язненим особам при раптовій зупинці кровообігу, відповідно до Порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 09.03.2022 № 441.

8. У порушення вимог Табеля оснащення обладнанням одного робочого місця лікаря-стоматолога та зубного техника, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 11.04.2005 № 158, у медичній частині відсутній дентальний рентгенологічний апарат, що унеможлиблює проведення поглибленого стоматологічного обстеження засуджених та не забезпечує своєчасне надання належної стоматологічної допомоги.

9. У приміщенні клініко-діагностичної лабораторії відсутня припливно-витяжна вентиляція, що не забезпечує безпечних умов перебування медичних працівників у приміщенні лабораторії під час роботи.

10. Під час відвідування групи НІМ у медичній частині не перебували пацієнти із захворюванням на туберкульоз. Водночас у порушення вимог пункту 1 розділу II «Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз», затвердженого наказом МОЗ від 01.02.2019 № 287 та пункту 8 глави 2 розділу X Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5 (далі - Правила внутрішнього розпорядку), у випадку виявлення осіб з діагнозом туберкульозу легень з бактеріовиділенням будуть поміщені у приміщення, які не відповідають вимогам палати для ізоляції пацієнта, який є джерелом аерогенної інфекції, відповідно до стандартів інфекційного контролю (камери 65-67). Зазначене порушує заходи інфекційного контролю та може призвести до поширення туберкульозної інфекції в установі.

11. В медичній частині відсутнє приміщення (ізолятор) для тимчасової ізоляції інфекційних хворих, а також хворих із захворюваннями з підозрою на інфекційні захворювання до їх направлення у спеціалізовані заклади охорони здоров'я відповідно до пункту 6 глави 1 розділу X Правил внутрішнього розпорядку. Таким чином у випадку виявлення відповідного інфекційного

захворювання пацієнти будуть поміщені у приміщення разом з іншими особами, які перебувають в умовах стаціонару з приводу соматичних захворювань.

12. Під час відвідування групою НІМ встановлено, що ув'язнені особи, під час перебування на лікуванні в умовах стаціонару медичної частини отримують норму харчування № 8, затверджену постановою Кабінету Міністрів України від 16.06.1992 № 336 «Про норми харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції».

Водночас такі норми потребують перегляду у зв'язку невідповідністю зазначених норм принципам достатнього та збалансованого харчування, яке базується на основі фізіологічних потреб у харчових речовинах та енергії здорової людини, відповідно до наказу МОЗ від 29.10.2013 № 931 «Про удосконалення організації лікувального харчування та роботи дієтологічної системи в Україні».

13. Лікарі медичної частини позбавлені можливості здійснювати запити на телемедичне консультування та отримувати консультації для надання медичної допомоги ув'язненим через відсутність доступу наявного мобільного діагностичного комплексу IDIS 7500 до телемедичної мережі, що унеможливило надання медичної допомоги із застосуванням телемедицини, відповідно до Порядку організації медичної допомоги на первинному, вторинному (спеціалізованому), третинному (високоспеціалізованому) рівнях, затвердженого наказом МОЗ від 19.10.2015 № 681.

14. У медичній частині виявлено порушення природоохоронного законодавства, яке регулює питання зберігання, перевезення та утилізації медичних відходів категорії «В». Встановлено, що у медичній частині відсутнє приміщення для зберігання медичних відходів, що є порушенням вимог розділу XIII Державних санітарно-протиепідемічних правил і норм щодо поводження з медичними відходами, затверджених наказом МОЗ від 08.06.2015 № 325.

15. Разом з тим медичні відходи категорії «В» наразі не вивозяться з медичної частини для утилізації, а лише накопичуються у невідповідних умовах зберігання приміщеннях.

16. Будівля медичної частини потребує ремонтування. Внаслідок військової агресії РФ відбулось ушкодження даху будівлі, що призвело до непоодиноких випадків потрапляння води у приміщення медичної частини та підвищення рівня вологості. Також ремонтування потребують окремі приміщення медичної частини, наявні численні ушкодження поверхні стін.

17. У порушення вимог Державних будівельних норм України В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» в установі відсутні пандуси, у приміщеннях медичної частини наявні пороги, які ускладнюють вільне пересування маломобільних пацієнтів по медичній частині, відсутнє універсальне санітарно-гігієнічне приміщення.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ.

Міністерству юстиції України:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання у діяльності Вільнянської міської медичної частини № 11 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Запорізькій області.

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав засуджених та ув'язнених осіб у діяльності Вільнянської міської медичної частини № 11 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» в Запорізькій області.

Державній установі «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» забезпечити:

надання належної медичної допомоги засудженим та ув'язненим особам на території установи;

залучення до роботи у медичній частині лікарів-спеціалістів, фельдшерів та медичних сестер;

залучення до штату медичної частини клінічного психолога;

наявність експрес-тестів на наявність антитіл на ВГС;

наявність медичного обладнання відповідно до вимог;

доступ лікарів медичної частини до телемедичної мережі;

облаштування кабінету замісної підтримувальної терапії на території медичної частини для лікування осіб з поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів;

облаштування туберкульозного блоку відповідно до вимог Стандарту інфекційного контролю для закладів охорони здоров'я, що надають допомогу хворим на туберкульоз;

облаштування палат-ізоляторів для перебування осіб з інфекційними захворюваннями;

ремонтування приміщень медичної частини;

належне зберігання та утилізацію медичних відходів;
доступність медичної частини для вільного пересування маломобільних пацієнтів.

**Начальник відділу реалізації
національного превентивного механізму у
сфері охорони здоров'я Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради України з
прав людини**

Руслан МОРОЗОВ